

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam – Pārskats par vides politiku 2008. gadā”

COM(2009) 304 galīgā redakcija

(2010/C 347/13)

Ziņotājs: **Daniel RETUREAU kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2009. gada 24. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam — Pārskats par vides politiku 2008. gadā”

COM(2009) 304 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 28. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 460. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 17. un 18. februārī (17. februāra sēdē), ar 118 balsīm par, 4 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Komiteja secina, ka Kopienas iestādes un dalībvalstis ir ļoti nopietni pievērsušās klimata pārmaiņu un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Tomēr vēl ir ļoti daudz darba, lai starptautiskajā līmenī varētu pieņemt kopīgu nostāju un izstrādāt kvantitatīvas un progresīvas saistības, pārskatot politiku palīdzības sniegšanai ĀKK valstīm un plašākā nozīmē — attīstības valstīm. To pašu var attiecināt arī uz nozīmīgākajiem darījumu partneriem, pirmkārt, ASV.

1.2. Attiecībā uz ražojumu kopējo negatīvo ietekmi uz vidi būtu jāievieš obligātie standarti. Eiropas politikā arī turpmāk jāizmanīto tiesību akti, instrumenti un brīvprātīgas iniciatīvas, lai mainītu ieradumus un veicinātu izpratni par jaunajām problēmām, ar kurām saskaras cilvēce; pilsoniskajā sabiedrībā jāstiprina “informēšanas” un “izglītošanas” dimensijas.

1.3. Integrētā klimata un enerģētikas politika sāk apliecināt savu efektivitāti; šī politika jāturpina, iekļaujot tās darbības jomā arī citas siltumnīcefektu izraisošās gāzes, citas nozares (pirmkārt, visu veidu transportu) un veicinot starptautisko sadarbību.

1.4. Tādiem tiesību aktiem kā regula REACH un atbildībai vides jomā arī turpmāk būs būtiska nozīme, tos papildinot ar uzņēmumu, iedzīvotāju un patērētāju iniciatīvām.

1.5. Tā kā pēdējos gados pieņemtas vairākas direktīvas, ir rūpīgi jāseko līdzi, lai tās tiktu pareizi transponētas un lai valstu izstrādāto tiesību aktu piemērošana un jo īpaši to īstenošanas uzraudzība būtu efektīva.

1.6. Ziņojums ir visaptverošs un ļoti noderīgs, bet nav skaidrs, cik lielā mērā iedzīvotāji par to ir informēti.

2. Komisijas ziņojumā skartie galvenie jautājumi.

2.1. Eiropas iedzīvotāji 2008. gadā skaidrāk nekā jebkad agrāk apzinājās klimata pārmaiņu iespējamās sekas pasaulē un tagad šīs problēmas risināšanu uzskata to par galveno politisko prioritāti.

2.2. Tas norāda uz nepieciešamību attīstīt ekonomiku, kas virzīta uz zemu oglekļa emisiju un resursu taupīšanu. Lai veiktu šos grūtos uzdevumus, paredzēti papildu pasākumi.

2.3. Ekonomiku ir skārusi vēl nepieredzēta krīze; finanšu krīzes rezultātā strauji samazinājies ieguldījumu apjoms reālajā ekonomikā, ievērojami pieaudzis bezdarbs un, tā kā valstis veikušas aizdevumus un ieguldījušas banku un kredītiestāžu kapitālā, būtiski pieaudzis valsts budžeta deficīts.

2.4. Komisijas ziņojums izstrādāts kā Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam. Lai gan par regulāriem progresu ziņojumiem nav paredzēta obligāta konsultēšanās ar EESK, Komiteja parasti pieprasa šos ziņojumus, kas ļauj sekot līdzi Kopienas tiesību aktu un pamatnostādņu īstenošanai.

2.5. Gada ziņojumā par vides politiku ir apkopota informācija par Kopienas iniciatīvām un to rezultātiem 2008. gadā, piemēram, saistībām samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju saskaņā ar Kioto protokolu un jauniem mērķiem, kurus bija paredzēts pieņemt Kopenhāgenas konferencē. Komiteja ir pieņēmusi atzinumu par minēto tematu ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ OV C 128, 18.5.2010., 116. lpp.

2.6. Komisija uzskata, un prognozes ļauj secināt, ka ES ir izvēlējusies pareizo risinājumu, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisiju atbilstīgi Kioto protokolam par cīņu pret klimata pārmaiņām. ES un lielākā daļa tās dalībvalstu veic pasākumus, lai ievērotu emisijas samazināšanas saistības. Tā kā dažas dalībvalstis izskata iespējas ieviest papildu vienpusējus pasākumus, noteikto mērķi pat varētu pārsniegt.

2.7. Ziņojumā aplūkotas dažādas jomas, uz kurām attiecas Kopienas vides politika, taču Komisijas dokuments ir tikai kopsavilkums, jo pilns ziņojums ir aptuveni 200 lappušu biezs, un ir pievienots Komisijas dokumentam.

2.8. Pamatojoties uz pilnīgiem datiem par 2006. gadu, ES 15 dalībvalstīs 2008. gada jūnijā siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoms bija par 2,7 % mazāks nekā atsaucē gadā (1990), turklāt minētajā periodā ekonomikas izaugsme bija aptuveni 40 %. Īstenojot spēkā esošās politikas un pasākumus 2010. gadā (tātad 2008.–2012. gada perioda, kura laikā paredzēts panākt samazinājumu par 8 %, vidū) varētu panākt kopējo samazinājumu par 3,6 % salīdzinājumā ar atsaucē gadu. Saskaņā ar Kioto protokola mehānismiem no trešām valstīm iegādājoties emisijas kredītus, kas iegūti no emisijas samazināšanas projektiem, gaidāms papildu samazinājums 3 % apmērā, un tādejādi kopējais samazinājums varētu būt 6,6 %. No oglekļa piesaistītā sistēmām savukārt paredzams papildu samazinājums par 1,4 %.

2.9. Īstenojot visus minētos pasākumus varētu sasniegt un pat pārsniegt Kioto mērķus, jo dalībvalstis vēl nav iekļāvušas savās prognozēs emisijas kvotu sadales maksimālos apjomus Kopienas emisijas kvotu tirdzniecības periodam no 2008. līdz 2012. gadam; līdz ar to salīdzinājumā ar atsaucē gadu gaidāms papildu samazinājums par 3,3 %.

3. Piezīmes.

3.1. Ziņojumā par 2008. gadu Komisijas prognozes balstītas uz diezgan veciem pilnīgiem datiem vai nepilnīgiem datiem par laika posmu no 2006. gada. Tie tomēr bija vienīgie 2008. gadā pieejamie dati, un Komisija izmantoja visus līdz dokumenta publicēšanas brīdim apkopotos atbilstošos datus. Lai gan Kopenhāģenas klimata pārmaiņām veltītās konferences rezultāti sagādājuši vilšanos, Komiteja uzskata, ka ES jāsasniedz tās pašas izvirzītais emisijas samazināšanas mērķis 2012. gadam un būtu jāturpina centieni, lai panāktu līdz 2020. gadam paredzēto emisijas samazināšanu.

3.2. Tā kā pēdējos gados pieņemtas vairākas direktīvas, ir rūpīgi jāseko līdzi, lai tās tiktu pareizi transponētas un lai valstu izstrādāto tiesību aktu piemērošana un jo īpaši to īstenošanas uzraudzība būtu efektīva. Atsevišķas dalībvalstis tomēr nav spējušas sasniegt tām noteiktos mērķus. Ziņojumā skaidri norādītas vēl pastāvošās problēmas un šķēršļi un arī panāktais progress. Ziņojums ir visaptverošs un sīki izstrādāts, un tajā izklāstīti jauni

rādītāji ražojumu un pakalpojumu kopējās negatīvās ietekmes uz vidi (ekoloģiskās pēdas) noteikšanai; jācer, ka tas un turpmākie ziņojumi tiks plaši izplatīti sabiedrībā un rosinās mainīt ražošanas, izplatīšanas un patēriņa ieradumus.

3.3. Komiteju pilnībā nepārliecina arguments, ka krīze pati par sevi ir iespēja pārorientēt ražošanas un patēriņa modeļus uz ilgtspējīgākiem risinājumiem. Bezdarba un uzņēmumu slēgšanas dēļ ir būtiski mazinājusies daudzu ģimeņu pirktspēja. Daži uzņēmumi ražošanu pārvietojuši uz trešām valstīm. Nodarbinātība un mājoklis, īpaši jauniešiem, joprojām ir prioritāras īstermiņa problēmas, kurām vajadzīgi efektīvi risinājumi.

3.4. Attīstās arī tādas tendences kā nepastāvīgs darbs, darba attiecības uz noteiktu laiku un nepilnas slodzes darbs; tas mazina stabilitātes sajūtu un neveicina pārmaiņas ne mājāsaimniecību, ne arī uzņēmumu patēriņa modeli. Uzņēmumi dažkārt cenšas ražošanu, kas rada vislielāko piesārņojumu, pārvietot ārpus ES, nevis iegulda līdzekļus citos ražošanas modeļos; turklāt to ir grūti izdarīt, jo uzņēmumi, īpaši MVU, retāk saņem kredītus.

3.5. Ziņojumā tikai virspusēji apskatīts jautājums par krīzes sekām, kuras vēl nebūt nav novērstas videi labvēlīgā veidā. Krīze ir smagi skārusi arī valstis ārpus 27 ES dalībvalstu robežām, jo īpaši attīstības valstis. Ir ļoti sarežģīti nekavējoties izstrādāt efektīvu politiku attiecībā uz šīm valstīm, vēl jo vairāk tadēļ, ka strauji samazinās oficiālās palīdzības attīstības jomā un cita veida atbalsta apjoms. Lai palīdzētu šīm valstīm, kurām nav ne līdzekļu, ne tehnoloģiju cīņai ar klimata pārmaiņām, strauji un būtiski ir jāmaina ieradumi.

3.6. Turpinot rīkoties pēc principa “darīsim kā parasti” un nemainot ekonomikas organizāciju, nebūs iespējams panākt virzību uz drošāku un kvalitatīvāku vidi, turklāt ziņas par stāvokli rūpniecībā un finanšu tirgū nebūt nav iepriecinošas; ir pilnīgi nepieciešama stingra politiskā griba, aktīvāka Eiropas iedzīvotāju iesaistīšanās un objektīva, no plašsaziņas līdzekļu puses nevajadzīgi nepārspīlēta informācija.

3.7. Valstīm, kur strauji attīstās rūpnieciskā ražošana (Ķīna, Brazīlija, Indija u.c.), industrializēto tirgus ekonomikas valstu vecie patēriņa modeļi arvien vēl ir sasniedzams mērķis. Šo valstu valdības un iedzīvotāji īsti nesaprot ierobežojumus, kas tām būtu jāievēro, lai samazinātu piesārņojumu un mainītu ikdienas un patēriņa ieradumus. Minētās valstis pienākumu cīņai pret klimata pārmaiņām uztver kā pret tām vērstu vēsturisku netaisnību laikā, kad tās cenšas novērst iedzīvotāju nabadzību, veicināt izglītību un veselības aprūpi, pateicoties rūpniecības attīstībai, ko sekmē starptautiskajiem uzņēmumiem sniegtie ārpakalpojumi.

3.7.1. Tās pieprasa atbalstu un tehnoloģiju nodošanu, kas ir nopietni jāņem vērā, ja mēs vēlamies gūt panākumus, kas iespējami, pateicoties klimata pārmaiņu jautājumā panāktajai virzībai.

3.8. Pienācīgi jāapsver pārvadājumi starp dažādās pasaules daļās izkliedētajās ražošanas ķēdēm un uz tālām patēriņa vietām un jāveic atbilstoši pasākumi. Šobrīd faktisko izmaksu vēlreizēja internalizācija vides un klimata mērķiem rada slogu patērētājiem gan izmaksu, gan arī piesārņojuma ziņā. Tāpēc Komiteja atbalsta centienus pārskatīt MARPOL Konvenciju un ierobežot kuģu izraisīto piesārņojumu, taču būtu vajadzīgs arī visaptverošs regulējums par finanšu tirgiem, kā arī efektīvākas transporta loģistikas un ilgtspējīgas ražošanas veicināšanai.

3.9. Komiteja piekrīt Komisijai, ka valdībām jāizmanto to ekonomikas atveseļošanas plāni, lai uzlabotu energoefektivitāti, par mērķi izvirzot vides infrastruktūras attīstīšanu un sekmējot ekoloģisko inovāciju.

3.10. Mērķtiecīga vides politika palīdzētu stimulēt "zaļāku" ekonomikas atlabšanu, samazinot oglekļa emisiju un pārorientējot mājsaimniecību un uzņēmumu patēriņa modeļus.

3.11. Visā pasaulē strauji samazinās bioloģiskā daudzveidība (izmirst daudz dzīvnieku un augu sugu, nopietni apdraudēta daļa no tām, piemēram, putni un bites, kam ir būtiska nozīme lauksaimniecībā); tāpēc jāveicina tādas politikas īstenošana, kas apturētu sugu izzušanu; tas īpaši attiecas uz:

— mežu apsaimniekošanu un kailcirtes apturēšanu pirmatnējos mežos un tropu mežos,

— lauksaimniecībā izmantojamām metodēm (ir pierādīts, kas pašreizējie fitosanitārie līdzekļi ietekmē bišu veselību un putnu uzturu).

3.12. Komiteja atzinīgi vērtē tādu jaunu rādītāju izstrādi, kuros ņemta vērā bioloģiskā daudzveidība un klimats, līdzīgi tiem, kurus jau piemēro EUROSTAT attiecībā uz Sestās vides rīcības programmas prioritārajām jomām.

3.13. CO₂ nav vienīgā siltumnīcefekta gāze. Īpaša uzmanība jāpievērš arī NO_x (slāpekļa oksīdiem) un visām citām vielām, kas var ietekmēt ozona slāni un izraisīt atmosfēras sasilšanu.

3.14. Komiteja uzsver, ka svarīga nozīme ir izpratnes veidošanai sabiedrībā un tās aktīvai līdzdalībai, uzsverot labu produktu patēriņa praksi un sadzīves atkritumu apjoma samazināšanu un to šķirošanu; vienlaikus jāpalielina uzņēmumu izpratne un cīņa ar klimata pārmaiņām jāpadara par uzņēmumu sociālās atbildības daļu.

3.15. EESK ir izstrādājusi atzinumus⁽²⁾ par lielāko daļu no pārskatā minētajām programmām un tiesību aktiem un izveidojusi pastāvīgu ilgtspējīgas attīstības novērošanas centru, lai efektīvāk palīdzētu izstrādāt stratēģijas cīņai pret klimata pārmaiņām, pārraudzīt Kopienas politiku un tiesību aktus un kontrolēt to efektivitāti.

Briselē, 2010. gada 17. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

(2) EESK atzinumi: OV C 128, 18.5.2010., 122. lpp.; OV C 318, 23.12.2009., 97. lpp.; OV C 317, 23.12.2009., 75. lpp.; OV C 318, 23.12.2009., 92. lpp.; OV C 306, 16.12.2009., 42. lpp.; OV C 277, 17.11.2009., 67. lpp.; OV C 277, 17.11.2009., 62. lpp.; OV C 318, 23.12.2009., 88. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 55. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 50. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 46. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 34. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 59. lpp.; OV C 306, 16.12.2009., 39. lpp.; OV C 204, 9.8.2008., 66. lpp.